

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ขบวนการศึกษาในปัจจุบันนี้มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากความเชื่อที่ว่า "การศึกษามีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต"¹ ประชาชนได้ให้ความสนใจนำบุตรหลานเข้าศึกษาในสถานศึกษามากขึ้น รัฐบาลให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ด้วยเหตุที่ขบวนการศึกษานั้นเป็นเครื่องมือในการยกระดับความสามารถ คุณภาพของชีวิต ดร.สุดใจ เหล่าสุนทร ได้กล่าวถึงการศึกษาว่า "การศึกษาคือขบวนการสร้างสรรค์แนวทางที่ควรเป็นไปตามที่สังคมต้องการ"² นอกจากนี้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 กล่าวไว้ในหมวดจุดประสงค์ว่า "การศึกษาคือขบวนการต่อเนื่องกันตลอดชีวิต เพื่อมุ่งส่งเสริมคุณภาพของมนุษย์ให้สามารถดำรงชีวิตและทำประโยชน์แก่สังคมได้" และระบุในนโยบายการศึกษาของรัฐ ข้อ 15 ว่า "รัฐพึงจัดและสนับสนุนผู้ยากไร้ ผู้มีความผิดปกติทางร่างกาย จิตใจ หรือ สังคม และผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาให้ได้รับการศึกษาโดยทั่วถึงกัน" อีกทั้งยังกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษในหมวด 3 ข้อ 138 ซึ่งเป็นการศึกษาที่จัด

¹ สุภรณ์ ศรีพหล, "การศึกษาเพื่อชีวิต," การศึกษากับชีวิตและชุมชน (กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว, 2523), หน้า 8.

² สุดใจ เหล่าสุนทร, ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษา (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เคลิคไทย, 2517), หน้า 19.

ให้แก่บุคคลที่มีลักษณะพิเศษ หรือผิดปกติทางร่างกาย สติปัญญา หรือจิตใจโดยปกติ¹ จากนโยบายดังกล่าวรัฐเน้นปรับปรุงการศึกษาทุกประเภทและระดับชั้น มิได้ทอดทิ้งเด็กพิการหรือเด็กที่ขาดโอกาสให้ได้รับการศึกษา อีกทั้งยังเห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องจัดบริการด้านการศึกษาพิเศษให้แก่เด็กพิการทุกประเภท เพราะถ้าเด็กพิการเหล่านี้ได้รับสิทธิและโอกาสในการศึกษาตามเกณฑ์ภาคบังคับแล้วจะเป็นการสร้างเสริมคุณภาพของเยาวชนของชาติที่พิการให้มีโอกาสเป็นพลเมืองดี มีความสามารถในการดำรงชีวิตโดยไม่เป็นภาระของครอบครัวหรือสังคม อันเป็นส่วนหนึ่งในการทำประโยชน์ให้แก่สังคมและความเจริญให้แก่ประเทศชาติตามลำดับ ดังจะเห็นได้จากแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 กำหนดให้เร่งขยายและพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับคนพิการทางกายหรือสมอง² นอกจากนี้รัฐบาลปัจจุบันโดย ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี ได้แถลงต่อรัฐสภาโดยกล่าวถึงนโยบายที่เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนในหมวดนโยบายสังคมว่า

จะส่งเสริมทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนให้ร่วมกันระดมสรรพกำลังในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยให้มีคุณภาพดีขึ้น ทั้งกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม จะส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้พัฒนาให้เต็มศักยภาพและความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเคราะห์และบำบัดรักษาเด็กที่มีปัญหาเฉพาะทั้งทางกาย สมอง และอารมณ์ รวมทั้งให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่ทำงาน³

สำหรับหน่วยงานทางการศึกษา เช่น กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการจัดบริการการศึกษาพิเศษให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท โดยกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้แบ่งประเภทของเด็กพิเศษ ดังนี้ การศึกษาของเด็กตาบอด เด็กหูหนวก เด็กพิการทางร่างกาย แขนขา ลำตัว การศึกษาของเด็กที่เจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาล การศึกษาของเด็กเรียนช้า เด็กหูตึง เด็กปัญญาอ่อนประเภทพอเรียนได้และพอฝึกได้ สำหรับเด็กปัญญา

¹ แผนการศึกษาแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร : อักษรบัณฑิต, 2520), ข้อ 15 หน้า 3 และข้อ 38 หน้า 11.

² กระทรวงศึกษาธิการ, กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา, โครงการจัดเด็กพิการเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ ม.ป.ท. , 2524 (เอกสารอัครสำเนา) หน้า 2.

³ นิตดา หิรัญรัมย์, การศึกษาพิเศษ ม.ป.ท. เอกสารนิเทศการศึกษา, หน้า 38-39.

อ่อนนี้มุ่งเน้นที่จะฟื้นฟูสมรรถภาพด้านสังคม อารมณ์ ร่างกาย และสติปัญญาเพื่อให้เด็กปัญญาอ่อนสามารถใช้ศักยภาพของตนเองให้เป็นประโยชน์มากที่สุด ในปี พ.ศ.2521 กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษาสำหรับ เด็กกลุ่มพิเศษ (กลุ่ม ก.)¹ ซึ่งหมายถึงหลักสูตรสำหรับเด็กปัญญาอ่อนโดยเฉพาะ

ปัจจุบันปัญหาการจัดการจัดบริการทางการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษยังไม่เพียงพอจากการสำรวจการจัดการศึกษาพิเศษของประเทศต่าง ๆ จำนวน 38 ประเทศขององค์การยูเนสโก ในปี พ.ศ.2514 พบว่า การจัดการศึกษาพิเศษให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษซึ่งมีประเทศไทยรวมอยู่ด้วยเฉลี่ยจำนวนเด็กเหล่านั้นประมาณ 10-15% และในปี พ.ศ.2525 กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้สำรวจจำนวนเด็กผิดปกติในวัยเรียนของไทยที่ควรได้รับการศึกษาพิเศษ มี 10.9% และเป็นเด็กที่พิการทางสติปัญญา 2.7% แต่ประเทศไทยมีเด็กปกติอายุ 5-19 ปี มีจำนวน 19,327,920 คน เป็นเด็กพิการจำนวนเท่ากับ 2,106,743 คน ซึ่งคิดเป็นเด็กพิการทางสติปัญญาจำนวน 521,854 คน ปัจจุบันทั้งรัฐ มูลนิธิ และเอกชนได้จัดบริการการศึกษาให้เด็กพิการทางสติปัญญาได้เพียง 605 คน คิดเป็นเปอร์เซ็นต์เท่ากับ 0.11%² ในขณะที่เดียวกันจำนวนประชากรของทุกประเทศมีคนพิการเพิ่มมากขึ้นทุกปีตามอัตราส่วนการเพิ่มประชากรในประเทศนั้น ๆ อีกด้วย แต่บริการด้านการศึกษาแก่บุคคลที่พิการทางสติปัญญาของประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาถึงประมาณการจัดการศึกษาจำกัด จึงมีโรงเรียนที่จัดเฉพาะเด็กเหล่านั้นไม่เพียงพอ อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญที่ตามมา คือ มุคลากร อันได้แก่ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักกายภาพบำบัด นักอาชีวบำบัด และครูซึ่งเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด กาญจนา โภกระกูล กล่าวว่า "เนื่องจากการจัดการศึกษาพิเศษที่จัดให้แก่เด็กที่พิการทางสติปัญญาหรือเด็กปัญญาอ่อนเป็นงานที่ยากที่สุด"³

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 43.

² กระทรวงศึกษาธิการ, กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา, โครงการจัดเด็กพิการเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ, หน้า 2.

³ กาญจนา โภกระกูล, ความรู้เกี่ยวกับปัญญาอ่อนที่ครูและผู้ปกครองควรรู้อ ม.ป.ป. (เอกสารอัดสำเนา), หน้า 1.

ดังนั้นบุคคลที่จะมาทำหน้าที่เป็นครูของเด็กปัญญาอ่อนจึงต้องมีความอดทนสูง เสียสละ มีความเข้าใจในตัวเด็กเป็นอย่างดี นอกจากนี้ปัญหาด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ อุปกรณ์การเรียนการสอน บรรยากาศของสถานศึกษาต้องดึงดูดความสนใจ จัดสิ่งแวดล้อมให้น่าอยู่ สำหรับหลักสูตรก็จัดแบบเฉพาะ โดยตัดเนื้อหาวิชาที่ยากและไม่จำเป็นต่อชีวิตประจำวันออก เน้นหนักไปในการใช้มือหรือการฝึกอาชีพง่าย ๆ ที่คนปัญญาอ่อนจะนำไปประกอบอาชีพได้เพื่อให้เด็กเรียนรู้ได้อย่างเต็มความสามารถเท่าที่เขามีอยู่

เด็กปัญญาอ่อน เป็นบุคคลที่มีลักษณะบกพร่องในการปรับตัว มีระดับความสามารถทางสมองต่ำ สมองเจริญช้ากว่าปกติ อายุสมองจึงน้อยกว่าอายุจริง กาญจนนา โภกระกูล ได้ให้ความหมายของคำปัญญาอ่อนว่า "หมายถึงบุคคลที่มีสติปัญญาเพียงนิดไม่เพียงพอในการดำรงชีพในชีวิตประจำวันได้ เช่นคนธรรมดาเป็นบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ ปัญญาอ่อนยังรวมถึงบุคคลที่มีความสามารถในการเรียนรู้ในระดับต่ำกว่าปกติ"¹ และสรุปว่า "ความเป็นปัญญาอ่อนนี้แตกต่างกันไปตามวัยของบุคคลด้วย เพราะว่าคนเรายิ่งอายุมากขึ้นก็ยิ่งเผชิญกับปัญหาชีวิตมากขึ้นตามลำดับ"²

คำว่า "ปัญญาอ่อน" นี้ มูลนิธิช่วยเหลือคนปัญญาอ่อนในพระบรมราชินูปถัมภ์ได้ให้ความหมายว่า "หมายถึงสภาพการพัฒนาจิตใจที่ล่าช้า หรือหยุดชะงักในระหว่างการเจริญเติบโตของสมอง ทำให้มีความสามารถจำกัดในการเรียนรู้ ไม่สามารถปรับตัว เข้ากับสังคมและมีการเจริญเติบโตที่ไม่เหมาะสมกับวัย"³

นอกจากนี้ นัคตา ทิรัญศรีศรี ศึกษาพิเศษกึ่งกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้เขียนไว้ในหนังสือเรื่อง "ระดับสติปัญญาต่ำ" กล่าวถึงปัญญาอ่อนว่า หมายถึง

สภาพที่บกพร่องหรือไม่สมบูรณ์ในด้านความเจริญของสมอง ทำให้สมองพัฒนาช้าหรือหยุดการ

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

² เรื่องเดียวกัน.

³ มูลนิธิช่วยเหลือคนปัญญาอ่อนในพระบรมราชินูปถัมภ์, ถาม-ตอบเรื่องปัญญาอ่อน (กรุงเทพมหานคร : เทพนมิตการพิมพ์, 2524), หน้า 1.

พัฒนา อันเป็นเหตุให้บุคคลนั้นเรียนรู้ไม่ค่อยได้ มักมีพัฒนาการช้ามาตั้งแต่วัยทารก เช่น เดินได้ช้า พูดได้ช้ากว่าที่ ๆ นื่อง ๆ ในวัยเรียนเรียนรู้ไม่ค่อยได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านนามธรรม และด้านการใช้ความคิดหาเหตุผล ความจำไม่ดี ล้าหลังกว่าเด็กปกติมากหรือน้อยตามสติปัญญา ระดับอายุสมองที่ต่ำกว่าอายุจริง มักเข้ากับเด็กปกติที่มีอายุเท่ากันไม่ค่อยได้ ชอบเล่นกับเด็กที่มีอายุจริงต่ำกว่า ถูกชักจูงได้ง่าย ในวัยประกอบอาชีพมักจะหางานทำยาก หรือมักจะทำงานที่ต้องใช้ฝีมือหรือความรู้ไม่ได้ ปรับตัวไม่ค่อยเป็น สังคมไม่ค่อยยอมรับ¹

จากแนวความคิดดังกล่าว การจัดเนื้อหาวิชาสำหรับเด็กปัญญาอ่อนซึ่งไม่สามารถเรียนรู้ทางด้านวิชาการได้เท่าเทียมกับเด็กปกติทั่วไป เพื่อให้เด็กได้รับความเสมอภาคในโอกาสด้านการศึกษาประการหนึ่ง และเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ได้โดยไม่เพิ่มภาระแก่สังคม และประเทศชาติอย่างเกินความจำเป็นอีกประการหนึ่ง หลักการของหลักสูตรควรให้เป็นไปเพื่อสนองความต้องการ ความสามารถอันจำกัด ความถนัดที่มีอยู่ และส่งเสริมประสบการณ์ชีวิต เช่น สุขศึกษา สวัสดิศึกษา พลานามัย ชีวิตในบ้านและชุมชน การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ อ่าน เขียน เรียนเลขในส่วนที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ต้องจัดการเรียนการสอนเป็นรูปหน่วยสัมพันธ์วิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

เด็กปัญญาอ่อนประเภทพอเรียนได้จะมีอายุสมองประมาณ 10-12 ปี² ดังนั้น ช่วงเวลาของความสนใจของเด็กปัญญาอ่อนประเภทนี้จึงมีช่วงสั้น ๆ ทำกิจกรรมได้ไม่นาน ลักษณะความสนใจต่างกันไปตามวัยเช่นเดียวกับเด็กทั่วไปในวัยเดียวกัน เป็นต้นว่า "เมื่ออย่างเข้าสู่วัยรุ่น เด็กหญิงเริ่มสนใจงานบ้านการเรือน เด็กชายสนใจกิจกรรมผจญภัย ยกเว้นเด็กที่มีสติปัญญาดำมาก ๆ"³ การจัดการเรียนการสอนแต่ละเรื่องจึงไม่ควรเกิน 20 นาทีเช่นเดียวกับเด็กประถมศึกษา อนึ่ง ควรสลับ

¹ นิตดา หิรัญรัมย์, ระดับสติปัญญาดำ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สามเจริญพานิช, 2521), หน้า 1.

² กาญจนา โภกระกูล, ความรู้เกี่ยวกับปัญญาอ่อนที่ครูและผู้ปกครองควรทราบ หน้า 21.

³ นิตดา หิรัญรัมย์, การศึกษาสำหรับเด็กระดับสติปัญญาดำ ม.ป.ท., ม.ป.ป., หน้า 18-19.

กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยนันทนาการ ซึ่งเป็นการสนองความต้องการและความสนใจของเด็ก

นิตดา ทิรัญรัมย์ ได้ให้ข้อเสนอแนะในเรื่องการช่วยเหลือเด็กปัญญาอ่อน ว่า

การร่วมกิจกรรมนันทนาการนั้นย่อมช่วยให้เด็กหรือผู้ใหญ่ได้พัฒนาด้านอารมณ์ ทำให้เกิดความเชื่อมั่น การปรับตัวเข้ากับสังคม ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สำหรับเด็กปกติโดยทั่วไปอาจมีโอกาสดูและสามารถที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับการเล่นและเกมส์ต่าง ๆ ได้เอง แต่เด็กปัญญาอ่อนต้องอาศัยการฝึกอบรมอย่างเหมาะสมจากครูผู้สอนที่มีความเข้าใจในตัวเด็กและกิจกรรมการเล่น จะทำให้ได้รับประสบการณ์ ความเพลิดเพลิน สนุกสนาน มีความรู้สึกที่ประสบความสำเร็จ มีความรู้สึกว่าตนเองสามารถทำได้ เกิดความสนใจ มีความมั่นใจ เชื่อมั่น กล้าหาญที่จะเล่นเกมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อนได้ ก่อให้เกิดประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้านจิตภาพของตนเอง รู้จักตนเองและผู้อื่นมากขึ้นโดยลำดับ¹

กิจกรรมนันทนาการจัดเป็นสื่อการเรียนเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวเพื่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ในเรื่องเดียวกันนี้ จรินทร์ ธาณิรัตน์ ได้กล่าวว่า

ธรรมชาติของมนุษย์จำเป็นต้องมีความเคลื่อนไหวอยู่เสมอ เพื่อที่จะช่วยให้ร่างกายเจริญเติบโต แข็งแรง ทั้งนี้จะได้ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันอันเป็นความอยู่รอดของมนุษย์ เช่น การเดิน การวิ่ง การกระโดด การก้ม ๆ เงย ๆ หรือเอี้ยวบิดตัว เป็นต้น อันเป็นการเคลื่อนไหวของร่างกายเบื้องต้นตามธรรมชาติ²

การเจริญเติบโตของแต่ละบุคคลย่อมมีพฤติกรรมในการเคลื่อนไหวในรูปต่าง ๆ มากมาย เริ่มตั้งแต่เกิด ไขว่คว้า ในทางปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่มากกระทบตัวเด็กเอง โดยเด็กจะเรียนรู้ด้วยตัวเขาเอง ได้สำรวจจัดประสบการณ์ของตนเองจากสิ่งแวดล้อมและความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง โดยเด็กจะเรียนรู้ด้วยตัวเขาเอง ได้สำรวจจัดประสบการณ์ของตนเองจากสิ่งแวดล้อมและความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเองได้ดีขึ้น ในเรื่องนี้ ประพัฒน์ ลักษณะพิสุทธิ์ กล่าวว่า

การเคลื่อนไหวทางร่างกายทำให้บุคคลสามารถบูรณาการศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และชี้ให้เห็นความสำคัญของการเคลื่อนไหวว่า ไม่มีสาระใดที่จะกำหนดให้มีการเคลื่อนไหว เฉพาะอย่างของตนเอง สิ่งส่งเสริมเบื้องต้นของการเคลื่อนไหวปกติ คือ การเชื่อมโยงความ

¹ นิตดา ทิรัญรัมย์, ระดับสติปัญญาต่ำ หน้า 18-19.

² จรินทร์ ธาณิรัตน์, วิชาพลศึกษา (กรุงเทพมหานคร : ครูสภา, 2524), หน้า 1.

ความรู้กับการแสดงออกเข้าด้วยกัน คุณภาพที่แท้จริงของการเรียนรู้โดยอวัยวะทั้งหมด เป็นส่วนรวม นอกจากนี้ยังกล่าวว่า การเคลื่อนไหวได้เป็นสื่อของการเรียนรู้ที่มีพลังอำนาจมากต่อเด็ก ๆ เป็นความสำคัญอย่างยิ่งระหว่างการเคลื่อนไหวกับการเรียนรู้กับความสามารถที่แสดงออก การปรับตัว และทัศนคติ เป็นต้น ¹

การพลศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ทุกชนิดที่ทำให้กล้ามเนื้อ แข็งแรงและปฏิบัติสนองตอบต่อกิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนากล้ามเนื้อ การศึกษาลักษณะนี้ก่อให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลอันเป็นผลสนองตอบต่อกิจกรรมนั้น ๆ ²

วรศักดิ์ เพียรชอบ กล่าวว่า "วิชาพลศึกษาเป็นวิชาที่ช่วยส่งเสริมสมรรถภาพทางกายและกลไกทางด้านนี้มีส่วนช่วยในการพัฒนาความสามารถในด้านสติปัญญาหรือจิตใจด้วย" ³

นันทวัล สกุลพานิช กล่าวสนับสนุนข้อคิดดังกล่าวว่า "การเรียนรู้ ทักษะการเคลื่อนไหวทางกายก็เป็นการเรียนรู้ด้านทักษะทางสมองด้วย" ⁴

นั่นคือ การพลศึกษามีแนวทางพัฒนาชีวิตทั้งร่างกาย อารมณ์ และสังคม ตลอดจนสติปัญญาในที่สุด มุ่งส่งเสริมให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม คือ เป็นผู้มีความรับผิดชอบ ศีลธรรม จรรยา มารยาท ปฏิภาณไหวพริบ เกิดความเชื่อมั่น การตัดสินใจที่ดี มีความมั่นคงในอารมณ์

จากความสำคัญดังกล่าว พลศึกษาจึงถือเป็นสาขาวิชาหนึ่งของการศึกษาซึ่งมีความสำคัญ

¹ ประพัฒน์ ลักษณะพิสุทธ์, "การเคลื่อนไหวพื้นฐานสำหรับพลศึกษา," วารสารพลศึกษา สุขศึกษา และสันตนาการ 3 (มกราคม 2520) : 55.

² John E. Nixon et al., An Introduction to Physical Education, (Philadelphia : W.B. Sounder Co., 1965), pp. 44-45.

³ วรศักดิ์ เพียรชอบ, หลักและวิธีสอนพลศึกษา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2523), หน้า 12.

⁴ นันทวัล สกุลพานิช, "อายุ วัลโย สุขัง พลัง," ข่าวสารกรมพลศึกษา 2 (กุมภาพันธ์ 2515) : 18-19.

ไม่น้อยไปกว่าวิชาอื่น ๆ ดังจะเห็นได้จากที่รัฐระบุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ว่า "ให้จัดวิชาพลศึกษาในทุกระดับการศึกษา และพึงจัดให้แก่ประชาชนทั่วไปอีกด้วย เพื่อเสริมสร้างและให้เกิดความสำนึกในคุณค่าของการกีฬา สุขภาพ อนามัย และกิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ" ¹ ดังนั้นหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จึงจัดวิชาพลศึกษาไว้ในกลุ่มวิชาเสริมสร้างลักษณะนิสัย หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 จัดวิชาพลศึกษาไว้ในกลุ่มวิชาพัฒนาบุคลิกภาพ และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 จัดวิชาพลศึกษาเป็นวิชาบังคับสามัญซึ่งทุกคนต้องได้รับการศึกษา นอกจากนี้ ภิญโญ สาธร ได้ให้แนวคิดในการดำเนินการจัดพลศึกษาไว้ว่า "ในการดำเนินงานพลศึกษา หากจะหมายรวมถึงสุขศึกษาและนันทนาการด้วย เราต้องการความช่วยเหลือจากบุคลากรหลายฝ่าย ทั้งนี้เพราะ พลศึกษาไม่ใช่เพียงเพื่อพัฒนาสิ่งที่มีอยู่ให้ดีขึ้นเท่านั้น แต่พลศึกษาต้องการแก้ไขสิ่งที่มีอยู่แต่ไม่ดีในร่างกายให้ดีขึ้นด้วย" ² ฉะนั้น การจัดและการบริหารพลศึกษาในโรงเรียนจึงควรจัดให้นักเรียนได้มีโอกาสและมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเท่าเทียมและทั่วถึงกันทุกคน ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจในรูปแบบโครงการทางพลศึกษา การจัดโครงการการเรียนการสอนพลศึกษาในชั้นเรียน โครงการนันทนาการในโรงเรียน และโครงการการแข่งขันกีฬาภายนอกภายในโรงเรียน เป็นต้น ฯลฯ โครงการที่สำคัญโครงการหนึ่ง คือ โครงการบรรดิกการทางพลศึกษา หรือโครงการพลศึกษาพิเศษ ซึ่งเป็นการจัดขึ้นเพื่อเด็กที่มีความบกพร่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความบกพร่องชั่วคราวหรือบกพร่องถาวรก็ตาม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาบุคคลโดยวิธีการออกกำลังกาย กล่าวคือ แก้ไข พัฒนา พื้นฟูสมรรถภาพและปรับปรุงคัดแปลงกิจกรรมให้เหมาะสมกับสภาพแห่งความพิการ และให้เหมาะสมกับความสามารถที่จำกัดสนองความต้องการต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จในการดำรงชีวิตให้ปรับตัวอยู่ในสังคมได้ ทั้งให้มีเจตคติที่ดีเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น ดังที่ สมคิด ชิตประสงศ์ ให้แนวทางการจัดโครงการเพื่อบรรดิกการไว้ว่า "การจัดโครงการบรรดิกการทางพลศึกษานี้ ควรจัดตามพื้นฐานของนักเรียนแต่ละคนให้สอดคล้อง

¹ แผนการศึกษาแห่งชาติ, ข้อ 51 หน้า 15.

² ภิญโญ สาธร, หลักการการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภา, 2521), หน้า

กับขีดจำกัดและความสามารถที่แสดงออกของนักเรียน" ¹

การจัดกิจกรรมบรรณาการนั้นขึ้นอยู่กับประเภทของความพิการ ความผิดปกติและลักษณะแห่งความพิการแตกต่างกันไป สมคิด ชิตประสงค์ ได้แบ่งเด็กพิการออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. พวกที่พิการทางร่างกาย ความพิการของเด็กเหล่านี้ ได้แก่ เป็นง่อย เป่ลี้ย เสียแขน ขา มือเท้าลีบ มือแม่ ขาเป่ ไหล่เอียง คางอด หุนวอก หูดติดอ่าง ฯลฯ เป็นต้น
2. พวกที่พิการหรือบกพร่องทางอารมณ์ เป็นเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมมาก จะเป็นเด็กที่พาลเกรเร ซอมก้าวร้าว เด็กพวกนี้อาจจะมีสภาพจิตใจที่ไม่ดีมาก่อน
3. พวกที่พิการหรือบกพร่องทางสังคม พวกนี้มักจะปรับตัวเข้ากับเพื่อนไม่ได้ ซอมอยู่คนเดียว ไม่คบเพื่อนฝูง
4. พวกที่พิการหรือบกพร่องทางสติปัญญา คือ พวกปัญญาอ่อน และเด็กที่มีระดับสติปัญญาสูงเกินไปอีกด้วย ²

จากการประชุม เชิงปฏิบัติการของอาเซียน (ASEAN) เกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษเมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1981 ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย ได้จัดแบ่งประเภทของเด็กพิการออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. พวกบกพร่องทางสายตา (Visually Impaired)
2. พวกบกพร่องทางการได้ยิน (Hearing Impaired)
3. พวกบกพร่องทางสติปัญญา (Mentally Retarded)
4. พวกบกพร่องทางกายและสุขภาพ (Physical Handicapped and Cerabral Palsy)
5. พวกที่มีปัญหาทางอารมณ์ (Emotionally Disturbed)

¹ สมคิด ชิตประสงค์, หลักการสอนพลศึกษา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2521), หน้า 106.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 105.

6. พวกที่มีสติปัญญาสูงและมีความสามารถเฉพาะทาง (Gifted Children) ¹

โครงการบรรดิกการทางพลศึกษาสำหรับคนปัญญาอ่อนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมพลศึกษามีหลักการและจุดมุ่งหมายเช่นเดียวกับโครงการบรรดิกการทางพลศึกษาโดยทั่วไป สำหรับเด็กปัญญาอ่อนนั้นมีลักษณะพิเศษ กิจกรรมบางอย่างต้องการคิดแปลงและวิธีการสอนต้องมีความเหมาะสมกับสภาพของเด็กปัญญาอ่อนซึ่งจอห์น เอน ดรอวาซกี (John N. Drowatzky) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมเพื่อเด็กปัญญาอ่อน ดังนี้

1. กิจกรรมที่จัดควรสอดคล้องและส่งเสริมพัฒนาการตามวัยในทุก ๆ ด้าน คือ ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
2. การเลือกกิจกรรมต้องคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละคน ความเหมาะสมกับวัย เพศ และอายุ
3. ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงระดับความสามารถของเด็กเป็นประเด็นสำคัญ
4. กิจกรรม สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ต้องสำรวจให้เรียบร้อย ซึ่งผู้ดำเนินโครงการต้องคำนึงถึงเป็นอย่างดี คือ ความปลอดภัย
5. หึงเข้าใจเสมอว่า สิ่งใดที่เด็กปกติสนใจหรือต้องการ นั่นคือ สิ่งที่เด็กปัญญาอ่อนสนใจ และต้องการเช่นเดียวกัน ²

วิชาพลศึกษาเป็นศาสตร์อย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอย่างใกล้ชิด เด็กปัญญาอ่อนมีความต้องการความช่วยเหลือพิเศษ ดังนั้น โครงการพลศึกษาพิเศษ หรือโครงการบรรดิกการทางพลศึกษานี้จึงเป็นโครงการที่สำคัญในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาอ่อน กิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการทางพลศึกษาเป็นภาคปฏิบัติแสดงศักยภาพออกมาทางกล้ามเนื้อของร่างกาย ในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ จะสำเร็จลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยทั้งความสามารถทางร่างกายและสมองเป็นสำคัญ

¹ Ministry of Education and Culture, Office of Educational and Cultural Research and Development, Report of Second ASEAN Workshop on Special Education, "Curriculum Development towards Improvement of Special Education Program in ASEAN Countries," (Jakarta, 1981), p. 16.

² John N. Drowatzky, Physical Education for the Mentally Retarded. (Philadelphia : Lea & Febiger, 1971), pp. 51-52.

เมื่อร่างกายได้รับการฝึกฝนดีแล้วก็สามารถที่จะปฏิบัติการทำงานต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและทนทาน ความสามารถของร่างกายที่แสดงออกเป็นผลจากการทำงานของกล้ามเนื้อ ในการเคลื่อนไหวต่าง ๆ นั้นมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับระบบประสาทส่วนกลางและอัตโนมัติ สมคิด บุญเรือง ได้กล่าวถึง ทฤษฎีการจัดกระทำต่อข่าวสาร (Information Processing Theory) เพื่ออธิบายการเคลื่อนไหว ทางกายและการฝึก ว่า

การเคลื่อนไหวทางกายและการฝึก เริ่มตั้งแต่มีสิ่งเร้ามากระทบความรู้สึก เกิดกระแสประสาท เกิด "ข่าวสาร" ไปยังระบบส่วนกลาง (สมอง) และระบบประสาทส่วนกลางก็จะจัดกระทำต่อ ข่าวสารนั้น ผลของการจัดกระทำต่อข่าวสารก็จะส่งกลับไปสู่ระบบปฏิบัติการอันได้แก่ กล้ามเนื้อ เป็นผลให้ให้เกิดการเคลื่อนไหวทางกายขึ้น ¹

นอกจากนี้ บุชเชอร์ (Buthcher) ยังกล่าวว่า "การกระทำต่อข่าวสารของระบบประสาทส่วนกลาง (สมอง) นั้น ขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิม การเรียนรู้และส่วนที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ซึ่งระดับความสามารถที่แสดงออกของแต่ละคนอาจสูง คำไม่เท่ากัน" ²

ไพบูลย์ เทวรักษ์ กล่าวว่า "สมองทำหน้าที่สำคัญมากต่อพฤติกรรม โดยเฉพาะส่วนที่อยู่ บริเวณสมองส่วนหน้า (Frontal Lobe) ³

และวารศักดิ์ เพียรชอบ อ้างถึงเทอร์แมน (Terman) ว่า

เด็กที่มีสติปัญญาค่าจะมีร่างกายที่อ่อนแอกว่าเด็กที่มีสติปัญญาสูงถึงร้อยละ 30 และในการศึกษา ของราริค (Rarick) และแมคคี (Makee) คือเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยแบ่งตาม กลุ่มนักเรียนที่มีประสิทธิภาพทางด้านร่างกายสูงและต่ำ พบว่า เด็กที่อยู่ในกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ ทางร่างกายสูงมีความสามารถในการอ่านการเขียน และความเข้าใจดีมากกว่ากลุ่มที่มีประสิทธิ-

¹ สมคิด บุญเรือง, "การเคลื่อนไหวทางกายตามทฤษฎีการจัดกระทำต่อข่าวสารและการฝึกทักษะ" วารสารพลศึกษา สุขศึกษา สันทนาการ 4 (พฤษภาคม 2521) 54-55.

² H.J. Buthcher, Human Intelligence, (London : Metern and Co., Ltd., 1977), p. 29.

³ ไพบูลย์ เทวรักษ์, จิตวิทยา : ศึกษาพื้นฐานชีวภาพพฤติกรรม (เอกสารอัดสำเนา, 2523), หน้า 10.

ภาพทางร่างกายต่ำ เคียว (Keogh) และเบนสัน (Benson) ได้ศึกษาลักษณะและความสามารถทางด้านกลไกของนักเรียนที่มีผลต่อการเรียนต่ำจำนวน 43 คน พบว่า "ครึ่งหนึ่งของนักเรียนเหล่านี้มีความสามารถทางด้านกลไกน้อยมาก" ¹

จากเหตุผลดังกล่าว ตามหลักสรีรและผลการศึกษาค้นคว้าของนักการศึกษาดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ความสามารถที่แสดงออกทางร่างกายนั้นมีความสัมพันธ์กับระดับความสามารถทางสมองหรือสติปัญญา (Intelligence Quotient) ซึ่งสมทรง สุวรรณเลิศ กล่าวถึงระดับความสามารถทางสมองว่า

การวัดระดับความสามารถทางสมองหรือสติปัญญา เป็นเพียงการแสดงการเปรียบเทียบให้ทราบว่าบุคคลหนึ่งมีความสามารถอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยสูงกว่าหรือต่ำกว่าระดับอายุ เมื่อเทียบกับบุคคลที่อยู่ในระดับอายุเดียวกัน ค่าระดับตัวเลขที่ได้จากแบบทดสอบจากอัตราส่วนเปรียบเทียบระหว่างคะแนนที่ได้มาจากการทดสอบระดับสติปัญญา กับคะแนนเฉลี่ยที่คาดว่าผู้ถูกทดสอบสมควรจะทำได้ตามระดับอายุที่แท้จริง วิธีคำนวณนิยมเปรียบเทียบระหว่างอายุสมองกับอายุจริงคูณด้วย 100 ²

แต่เมื่อปี พ.ศ.2523 สมเกียรติ สุขนันทพงศ์ ได้ทำการวิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางกลไกของร่างกายกับสมรรถภาพทางสมอง ปรากฏว่า

1. ความสามารถทางกลไกของร่างกายไม่สัมพันธ์กับสมรรถภาพทางสมองด้านการรับรู้ทางสายตาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ความสามารถทางกลไกของร่างกายด้านความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขนไม่สัมพันธ์กับสมรรถภาพทางสมอง แต่มีความสัมพันธ์กับสมรรถภาพทางสมองด้านการรับรู้ทางสายตาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ความสามารถทางกลไกของร่างกายด้านกริยาประเภทลู่วิ่งและลาน ไม่สัมพันธ์กับสมรรถภาพทางสมอง ³

¹ วรศักดิ์ เพียรชอบ, หลักและวิธีสอนพลศึกษา หน้า 12.

² สมทรง สุวรรณเลิศ, "เซาวนปัญญา;" ใน สุขภาพจิตกับพัฒนาการเด็ก (กรุงเทพมหานคร . มิตรสยามการพิมพ์, 2522), หน้า 65.

³ สมเกียรติ สุขนันทพงศ์, "ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางกลไกของร่างกายกับสมรรถภาพทางสมอง" (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523).

ในปีต่อมา วรพจน์ อาชารัฐ ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนจากแบบทดสอบความสามารถทางสมองกับคะแนนจากแบบทดสอบความสามารถทางกีฬาฟุตบอล แต่ไม่พบความสัมพันธ์กันทางสถิติที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01 ¹

นอกจากนี้ เมื่อปี พ.ศ.2513 วรศักดิ์ เพียรชอบ อนันต์ อัครฐ และ ศิลปชัย สุวรรณธาดา ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถภาพทางกายกับวุฒิภาวะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาของไทย สรุปได้ว่า

1. สมรรถภาพทางกายจะเพิ่มขึ้นตามอายุ ส่วนสูง และน้ำหนัก
2. ขนาดและวุฒิภาวะของนักเรียนมัธยมชายอาจแบ่งแยกได้ตามสูตร $1.78 (\text{อายุ, ปี}) \times 0.90 (\text{ส่วนสูง, ซม.}) \times 2.56 (\text{น้ำหนัก, กก.})$
3. สมรรถภาพทางกายจะเพิ่มขึ้นตามการเพิ่มของสูตรการแบ่งลักษณะข้างต้น
4. มีค่าสหสัมพันธ์สูงระหว่างสมรรถภาพทางกายกับวุฒิภาวะ
5. มีค่าสหสัมพันธ์สูงระหว่างน้ำหนักกับความแข็งแรง และ ความแข็งแรงกับกำลัง
6. มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างสมรรถภาพทางกายกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ²

จากงานวิจัยดังกล่าวมานี้ แสดงให้เห็นว่า ความสามารถที่แสดงออกทางร่างกายกับระดับความสามารถทางสมองนั้นไม่สัมพันธ์กัน จึงไม่สามารถสรุปได้แน่ชัด ทำให้เกิดความสนใจในการศึกษาค้นคว้าต่อไปอีก โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อเด็กปัญญาอ่อนประเภทพอเรียนได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางร่างกายกับความสามารถทางสติ

¹ วรพจน์ อาชารัฐ, "ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนจากแบบทดสอบความสามารถทางสมองกับคะแนนจากแบบทดสอบความสามารถทางกีฬาฟุตบอล" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524).

² วรศักดิ์ เพียรชอบ และคณะ, "ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถภาพทางกายกับวุฒิภาวะและสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนชายในระดับชั้นมัธยมศึกษาของไทย" (งานวิจัยแผนกวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518).

ปัญญาของเด็กปัญญาอ่อนประเภทพอเรียนได้

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางร่างกายกับความสามารถทางสติปัญญาของเด็กปัญญาอ่อนประเภทพอเรียนได้และมีความพิการประกอบด้วย

3. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความสามารถทางร่างกายของเด็กปัญญาอ่อนประเภทพอเรียนได้ กับเด็กปัญญาอ่อนประเภทพอเรียนได้และมีความพิการประกอบด้วย

สมมติฐานในการวิจัย

1. ความสามารถทางร่างกายและความสามารถทางสติปัญญาของเด็กปัญญาอ่อนประเภทพอเรียนได้ไม่มีความสัมพันธ์กัน

2. ความสามารถทางร่างกายและความสามารถทางสติปัญญาของเด็กปัญญาอ่อนประเภทพอเรียนได้ และมีความพิการประกอบด้วย ไม่มีความสัมพันธ์กัน

3. ความสามารถทางร่างกายของเด็กปัญญาอ่อนประเภทพอเรียนได้กับเด็กปัญญาอ่อนประเภทพอเรียนได้และมีความพิการประกอบด้วยมีความแตกต่างกัน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. แบบทดสอบความสามารถทางร่างกาย ทดสอบความสามารถในด้านต่างๆ เฉพาะดังนี้

1.1 ความเร็ว โดยการทดสอบวิ่งระยะทาง 20 เมตร

1.2 การทรงตัวขณะยืนอยู่กับที่ โดยวิธียืนแบบนกกระสา

1.3 ความคล่องแคล่วว่องไว โดยการทดสอบการวิ่งซิกแซก

1.4 ความแข็งแรงของข้อมือและนิ้วมือ โดยใช้เครื่องวัดแรงบีบมือ

1.5 ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อท้อง โดยการทดสอบแบบลูก-นั่ง

1.6 ความแข็งแรงของกำลังวังชา โดยการทดสอบแบบยืนกระโดดไกล

1.7 ความสัมพันธ์ของตา-มือ โดยการทดสอบโยนลูกบอลลงตะกร้า

2. การนับอายุ เศษของอายุถ้าเกิน 6 เดือนให้นับอายุเป็นปีถัดอันดับต่อไป เช่น อายุ 6 ปี 6 เดือน ให้นับอายุเป็น 7 ปี

3. การแต่งกายของผู้รับการทดสอบให้แต่งชุดฝึกพลศึกษาของโรงเรียนนั้น ๆ

4. กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจให้ความร่วมมือในการทดสอบหลังจากฟังคำอธิบายและดู

การสาธิตจากผู้ทดสอบ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. เด็กปัญญาอ่อนประเภทพอเรียนได้ หมายถึง เด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าประมาณ 50-70 เพียงอย่างเดียว
2. เด็กปัญญาอ่อนประเภทพอเรียนได้และมีความพิการอื่นประกอบด้วย หมายถึง เด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าประมาณ 50-70 และมีความพิการอื่นประกอบด้วย เช่น สายตาไม่ดี หูตึง มีปัญหาทางอารมณ์และ/หรือมีพยาธิสภาพทางสมอง (Cerebral Palsy)
3. ความสามารถทางร่างกาย หมายถึง การแสดงออกของกลไกการเคลื่อนไหวของร่างกายซึ่งถือได้ว่าเป็นความสามารถขั้นต่ำสุดของสมรรถภาพด้านนั้น
4. อายุจริง หมายถึง อายุนับตามปฏิทินตั้งแต่เกิดถึงปัจจุบัน
5. อายุสมอง หมายถึง ความสามารถด้านความคิดความอ่าน เช่น ถ้าเด็กคนหนึ่งอายุจริง 6 ปีมีความคิดความอ่านที่แสดงออกเปรียบเทียบกับเด็กอายุ 3 ปี เท่ากับเด็กคนนั้นมีอายุสมอง 3 ปี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดโปรแกรมพลศึกษาสำหรับเด็กปัญญาอ่อนประเภทพอเรียนได้ ระดับสติปัญญา 50-70
2. เป็นเกณฑ์ในการเลือกกิจกรรมสำหรับเด็กปัญญาอ่อนประเภทพอเรียนได้ให้เหมาะสม
3. เป็นประโยชน์ในการพัฒนากำรและแก้ไขข้อบกพร่องทางทักษะต่าง ๆ สำหรับเด็กปัญญาอ่อนประเภทพอเรียนได้